

M

E

D

T

A

**KO ODLUČUJE O FINANSIRANJU MEDIJA
I MEDIJSKOJ POLITICI?
POLITIČKA TIJELA U ULOZI MEDIJSKIH
EKSPERATA**

urednica: Sanela Hodžić / autorica: Anida Sokol

Ovaj tekst je objavljen u sklopu projekta [“Transparentnost finansiranja medija: razvoj kriterija za finansiranje medija i oglašavanje javnog sektora”](#).

KO ODLUČUJE O FINANSIRANJU MEDIJA I MEDIJSKOJ POLITICI? POLITIČKA TIJELA U ULOZI MEDIJSKIH EKSPERATA

DRUGI ISTRAŽIVAČKI IZVJEŠTAJ
JUNI 2017

U prošlom izvještaju smo pisali o obrascima finansiranja medija iz javnih budžeta u Bosni i Hercegovini, a u ovom govorimo o onima koji odlučuju o ovim izdvajanjima i njihovim iznosima: općinskim, gradskim i kantonalnim vijećima i skupštinama, nadležnim službama za finansiranje medija, komisijama za javne nabavke, državnim i entitetskim organima vlasti koji dodjeljuju sredstva medijima, kao i onim koji bi trebalo da razvijaju medijske politike. Zabrinjavajuća je činjenica da mediji, naročito oni javni, finansijski direktno zavise od političkih tijela o kojima bi trebali kritički izvještavati, a da pritom nisu osigurani mehanizmi zaštite uredničke autonomije niti norme protiv konflikta interesa. U odsustvu garancija neovisnog odlučivanja, postoje snažne sumnje da se finansiranje vrši po političkoj liniji i volji čelnih ljudi na vlasti, a ne prema stvarnim komunikacijskim potrebama i interesu građana. Pored toga, nadležni organi do sada nisu razmatrali ovo pitanje, niti su u cjelini kapacitirani i posvećeni razvoju medijskih politika.

UVOD

Godišnja izdvajanja za medije iz javnih budžeta u Bosni i Hercegovini su znatna i prema nekim izvorima viša od 30 miliona maraka.¹ Samo postojanje različitih oblika finansijske podrške medijima bilježi se redovno i u razvijenijim demokratijama i pomoć organa vlasti medijima se smatra neophodnom za promicanje medijskog pluralizma i slobode izražavanja.² Dodatna potreba za podrškom novinarstvu u BiH proizilazi iz finansijske krize u kojoj se mediji nalaze, usljed sve manjih komercijalnih prihoda.³ Zapravo se aktuelna izdvajanja iz javnog sektora za pojedine medije smatraju nedostatnim za kvalitetno novinarstvo, pa je i pokrivanje osnovnih troškova dovedeno u pitanje,⁴ dok su sredstva koja dolaze od oglašivača također veoma oskudna. Problematično je to što ne postoje praktično nikakvi kriteriji i smjernice za odlučivanje o izdvajanjima za medije, pa su prakse neujednačene na različitim nivoima vlasti i omogućene su arbitrarne odluke.⁵ Konačno, ne postoje garancije da će te odluke ići u korist javnosti s obzirom da je sistem finansiranja medija u Bosni i Hercegovini iz javnih budžeta uspostavljen na način da o njemu odlučuju isključivo politička tijela. Pritom se dovodi u pitanje nepristrasnost i ispravnost odluka, tim prije jer eksperti nisu konsultovani, a prakse su općenito nedovoljno transparentne i rijetko predmetom monitoringa institucija vlasti. S obzirom da ne postoje potrebne zakonske ili proceduralne prepreke za instrumentalizaciju ovih praksi, urednička neovisnost i sloboda medija je krajnje ugrožena.

NADLEŽNA TIJELA U IZVRŠNOJ I ZAKONODAVNOJ VLASTI NE RAZVIJAJU POLITIKE VEZANE ZA FINANSIRANJE MEDIJA

U složenoj i višestepenoj strukturi vlasti Bosne i Hercegovine djeluju različite institucije i tijela čije nadležnosti se jednim dijelom dotiču i oblasti komunikacija i informisanja.⁶ Prema Zakonu o komunikacijama Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara je nadležno za izradu i usvajanje politika u oblasti komunikacija,⁷ a nezavisna Regulatorna agencija za

1 Prema najnovijem nezavršenom istraživanju za 2015. i 2016. godinu kojeg provodi Centar za razvoj medija i analize (CRMA), a u kojem su obuhvaćena, pored institucija vlasti, izdvajanja za medije iz javnih preduzeća, ova cifra je znatno veća.

2 O ovome su govorili naši sagovornici: medijski stručnjak Mehmed Halilović iz Sarajeva (24. 2. 2017), profesorica žurnalistike s Filozofskog fakulteta u Tuzli, Vedada Baraković (27.3.2017), te urednik portala CAPITAL.ba iz Banja Luke, Siniša Vukelić (20.4.2017). Vidjeti i članak Milana Živkovića (2016).

3 U Bosni i Hercegovini postoji veliki broj medija: tri javna RTV-servisa, 42 televizije za emitiranje putem zemaljske radiodifuzije i 52 za emitiranje putem drugih mreža, 139 radio stanica, 9 dnevnih novina, 189 magazina, 8 novinskih agencija i prema nekim pretpostavkama oko 200 informativnih online medija.

4 O tome svjedoče i štrajkovi. Naprimjer, nedavno su uposlenici Radio Bihać bili pokrenuli štrajk upozorenja zbog neizmirenih pet plata. Izvor: Mirsad Zulić, predsjednik Sindikalne produžnice RTV Bihać, intervju, 19.5.2017.

5 Ne postoji model prema kojem bi se finansirali javni lokalni i kantonalni emiteri iz javnih budžeta (npr. na osnovu broja uposlenih). Velika razlika između prihoda dvije javne kantonalne radio-televizije TVSA i RTV USK od skoro dva miliona maraka govori tome u prilog, iako RTV USK, kako kaže direktorica RTV Bihać, pokriva veći prostor. Izvor: Enesa Hrustanović, direktorica RTV Bihać, intervju, 19. 5. 2017.

6 O političkom sistemu BiH vidjeti Gavrić, Banović, Krause (2009). O zakonskim okvirima unutar kojih djeluju mediji vidjeti publikaciju Halilović i Džihana (2012).

7 U aprilu Vijeće ministara je formiralo radnu grupu od članova Parlamentarne skupštine BiH, Vijeća ministara,

komunikacije (RAK) za reguliranje sektora emitiranja (i telekomunikacija), uključujući i izdavanje dozvola za radio i televizijske emitere (član 3).⁸ U Vijeću ministara djeluje Ministarstvo komunikacija i prometa BiH, dok su za razvoj i prijedloge legislative u oblasti medija na entitetskim nivoima nadležni Federalno ministarstvo prometa i komunikacija i Ministarstvo saobraćaja i veza Republike Srpske.⁹ Njihovi kapaciteti za razvoj medijskih politika su, međutim, upitni. Kako je rekla šefica Odsjeka za komunikacije iz Ministarstva komunikacija i prometa BiH, Milanka Sudžum Papić, nedovoljan je broj osoba koje se bave medijima u institucijama na državnom nivou.¹⁰ Vijeće ministara može donositi odluke o formiranju radnih grupa, a ove godine je formirana radna grupa koju čine predstavnici Ministarstva komunikacija i prometa BiH i Direkcije za evropske integracije, a koja ima za cilj izradu zakona o elektronskim medijima, koji će uređivati audiovizuelne medijske usluge, medijske usluge radija, transparentnost vlasništva i ograničavanje koncentracije medijskog vlasništva u skladu s direktivama EU. Prijedlog bi trebao biti završen u toku 2017. godine.¹¹

Kada je riječ o zakonodavnim organima, državnim i entitetskim parlamentima,¹² unutar njih postoje stalna radna tijela, koja razmatraju, između ostalih, pitanja koja se tiču informisanja i komunikacija – na državnom nivou i u Federaciji postoji bar po jedno stalno radno tijelo u oba doma parlamenta,¹³ dok u Narodnoj skupštini RS-a pitanja medija razmatra Odbor za obrazovanje, nauku, kulturu i informisanje. Radna tijela razmatraju, između ostalog, nacрте

---

javnih RTV-servisa i civilnog društva koji imaju zadatak da urade analizu zakona o sistemu javnih servisa i ukažu na neophodne izmjene. Do kraja maja ova grupa nije održala sastanke. Izvor: Milanka Sudžum Papić, šefica Odsjeka za komunikacije, Ministarstvo komunikacija i prometa BiH, Parlamentarni seminar o nezavisnosti i nepristrasnosti medija, rasprava, 29.5.2017.

- 8 Vijeće RAK-a se sastoji od sedam članova koje imenuje Parlamentarna skupština BiH. Parlamentarna skupština na prijedlog Vijeća ministara imenuje ad hoc komisiju s istim brojem članova vladinog i nevladinog sektora, koja provodi postupak i utvrđuje listu od 14 kandidata, te je dostavlja Vijeću ministara, koje zatim dostavlja Parlamentarnoj skupštini prijedlog za imenovanje sedam članova. Kriteriji su, između ostalog, pet godina iskustva na poslovima iz djelokruga RAK-a i poznavanje problematike emitiranja javnih i komercijalnih elektronskih medija (Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o komunikacijama, član 1). Međutim, ovaj način odabira je doveo do povećane politizacije i zavisnosti članova Vijeća RAK-a, a zakon nije predvidio način formiranja ad hoc komisije. Ranije je Vijeće RAK-a objavljivalo konkurs i slalo listu od 14 članova Vijeću ministara. Izvor: Helena Mandić, pomoćnik direktora za emitiranje, RAK, Parlamentarni seminar o nezavisnosti i nepristrasnosti medija, rasprava, 29.5.2017.
  - 9 Ministre na nivou države imenuje predsjedavajući Vijeća ministara BiH, koje potvrđuje Predstavnički dom BiH (Zakon o Vijeću ministara, član 10), na nivou Federacije predsjednik Federacije, a potvrđuje ih Predstavnički dom Federacije (Zakon o vladi FBiH, 6a), a na nivou RS-a, Narodna skupština na prijedlog kandidata za predsjednika RS-a (Zakon o vladi RS-a, član 6b). Ne postoje stručne kvalifikacije koje oni moraju ispunjavati. Trenutni ministri saobraćaja i komunikacija na državnom i entitetskim nivoima imaju diplome iz DIF-a, prirodno-matematičkog i mašinskog fakulteta. O stručnim kvalifikacijama ministara i ostalih dužnosnika u BiH vidjeti članak Amira Tikveše (2017).
  - 10 Izvor: Milanka Sudžum Papić, supra, fusnota 7.
  - 11 Izvor: Radna grupa za izradu zakona o elektronskim medijima, Ministarstvo komunikacija i prometa BiH, konsultivni sastanak, 14. 6. 2017.
  - 12 Poslanici u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine BiH, Predstavničkom domu Parlamenta FBiH, kao i Narodnoj skupštini RS-a biraju se na općim izborima svake četiri godine. Bošnjačke i hrvatske delegate u Domu naroda Parlamentarne skupštine BiH bira Dom naroda FBiH, a srpske Narodna skupština RS-a, dok delegate u Domu naroda Federacije delegiraju kantonalne skupštine (Izborni zakon BiH, članovi 9.1, 9.12, 10.1, 10.10, 11.1).
  - 13 U Parlamentarnoj skupštini BiH to su Komisija za saobraćaj i komunikacije Predstavničkog doma i Komisija za vanjsku i trgovinsku politiku, carine, saobraćaj i komunikacije Doma naroda, a u Parlamentu Federacije BiH Odbor za promet i komunikacije i Komisija za informisanje Predstavničkog doma, te Komisija za informisanje Doma naroda.
-

i prijedloge zakona iz svoje nadležnosti, daju mišljenja, podnose prijedloge i izvještaje.¹⁴ Međutim, neophodno je naglasiti da se većina ovih odbora i komisija, kao što je to slučaj i s ministarstvima, bavi i drugim oblastima, te mediji mogu rijetko ili povremeno doći na njihov dnevni red. Komisija za saobraćaj i komunikacije Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, naprimjer, razmatra i pitanja iz oblasti saobraćaja, civilnog zrakoplovstva, informaciono-komunikacionih tehnologija,¹⁵ dok se odbor u Narodnoj skupštini RS-a, pored informisanja (i to uglavnom u vezi sa RTRS-om), bavi prvenstveno obrazovanjem.¹⁶ Iako pojedina radna tijela aktivnije razmatraju pitanja iz oblasti medija, zbog političkih blokada njihovo djelovanje može biti marginalizirano. Status javnih servisa se petnaest puta našao na dnevnom redu Komisije za saobraćaj i komunikacije Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, ali do sada finansiranje i reforma javnog RTV-sistema nisu riješeni.¹⁷ Članovi ovih tijela se biraju iz redova domova, odnosno Narodne skupštine RS-a, predlažu ih političke grupe i klubovi političkih stranaka u skladu s raspodjelom mjesta,¹⁸ a u sadašnjem sastavu, na osnovu podataka s web-stranica parlamenata i Narodne skupštine – ukupno 53 člana u šest stalnih radnih tijela – troje članova ima formalno obrazovanje iz novinarstva i komunikacija, a ostali iz drugih branši, poput saobraćaja, ekonomije, poljoprivrede, političkih nauka, itd. Za dio njih (ukupno 21 član), međutim, informacije o ličnim kvalifikacijama nisu dostupne na oficijelnim web-stranicama. Prema poslovnici u Parlamentarnoj skupštini BiH, radna tijela mogu zatražiti pomoć nezavisnih stručnjaka izvan institucija BiH,¹⁹ kao i pozvati osobe iz drugih institucija, dok u Parlamentu FBiH postoji mogućnost da se pozovu pojedini stručni, znanstveni i javni djelatnici na sjednice radnih tijela.²⁰ Pored toga, u Narodnoj skupštini RS-a predstavnici nevladinih organizacija, sindikata i drugih udruženja građana mogu prisustvovati sjednicama radnih tijela na osnovu akreditacije koja se dodjeljuje na godinu dana nakon objavljenog godišnjeg javnog poziva.²¹ Za 2016. godinu za ovaj odbor akreditirano je deset organizacija među kojima i Udruženje građana “Borba protiv korupcije BiH” – Transparency International BiH.²² Prilikom aplikacije, pored osnovnih informacija,

14 Vidjeti poslovnike za Parlamentarnu skupštinu BiH i Parlament FBiH, te poslovnik za Narodnu skupštinu RS-a.

15 Izvor: Komisija za saobraćaj i komunikacije, Predstavnički dom, Parlamentarna skupština BiH, konsultivni sastanak, 23.5.2017.

16 Izvor: Odbor za obrazovanje, nauku, kulturu i informisanje, Narodna skupština RS-a, konsultivni sastanak, 16.5.2017.

17 Izvor: Momčilo Novaković, predsjedavajući Komisije za saobraćaj i komunikacije, Predstavnički dom, Parlamentarna skupština BiH, Parlamentarni seminar o nezavisnosti i nepristrasnosti medija, rasprava, 29.5.2017.

18 Radna tijela imaju od šest do jedanaest članova, koji se biraju u skladu s raspodjelom mjesta i popunjavaju se proporcionalno veličini klubova. U Parlamentarnoj skupštini BiH, pored toga, u stalnim komisijama dvije trećine članova su izabrane s teritorije Federacije BiH, a jedna trećina s teritorije Republike Srpske, dok u radnim tijelima Doma naroda Parlamenta FBiH se bira isti broj bošnjačkih, hrvatskih i srpskih delegata i odgovarajući broj delegata iz reda Ostalih. Poslovnici svih domova i Narodne skupštine RS-a su dostupni na njihovim web-stranicama.

19 Do sada, naprimjer, Komisija za saobraćaj i komunikacije u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine BiH nije koristila ovu mogućnost. Izvor: Ahmed Jalovčić, sekretar Komisije za saobraćaj i komunikacije, Parlamentarna skupština BiH, pismena korespondencija, 8. 6. 2017. Vidjeti Poslovnik Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, član 39 i Poslovnik Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH, član 34.

20 Poslovnik Predstavničkog doma Parlamenta FBiH, član 50; Poslovnik o radu Doma naroda Parlamenta FBiH, član 49.

21 Izvor: Dragana Jelić, sekretar Odbora za obrazovanje, nauku, kulturu i informisanje, Narodna skupština Republike Srpske, pismena korespondencija, 12. 6. 2017. Vidjeti Poslovnik Narodne skupštine RS-a, član 45.

22 Spisak akreditiranih organizacija za 2016. godinu može se vidjeti na: <http://www.narodnaskupstinars.net/?q=la/vijesti/spisak-akreditovanih-organizacija-i-udru%C5%BEenja> (stranica posjećena 8. 6. 2017). Među

aplikanti su dužni poslati i teme za koje su zainteresirani,²³ a do informacije kako se vrši odabir organizacija nismo došli. Radna tijela bi trebala informirati javnost o svojim aktivnostima, te su na stranici Parlamentarne skupštine BiH dostupni usvojeni zapisnici sa sjednica, dok se na stranicama Parlamenta FBiH i Narodne skupštine RS-a postavljaju izvještaji sa sjednica koji su ponekad nedovoljno razrađeni i nisu ažurirani, što se naročito odnosi na izvještaje radnih tijela Narodne skupštine RS-a.²⁴

U cjelini, ne postoje specifični stručni kriteriji vezani za medijski sektor i medijske politike koje bi članovi gore navedenih tijela trebali da zadovolje i u praksi se ne angažiraju stručnjaci o pitanjima vezanim za medije na razvoju medijskih politika. Nadalje, nije pogrešno zaključiti da institucije vlasti na nivou države i entiteta ne posvećuju dovoljno pažnje razvoju politika vezanih za medijski sektor, a ukoliko se određena pitanja i pokreću, za sada nema značajnih rješenja. To potvrđuje i nereagovanje institucija vlasti na prijedloge i upozorenja koji već nekoliko godina dolaze iz civilnog sektora i od međunarodne zajednice, prije svega Evropske komisije, koja na neophodne reforme u oblasti medija upućuje u svojim godišnjim izvještajima o napretku, te od Evropske radiodifuzne unije, koja upozorava bh. vlasti o mogućnosti isključenja BHRT-a iz unije, kao i o njegovom mogućem gašenju zbog dugovanja i teške finansijske situacije.²⁵ Navedena tijela ne razmatraju aktivno finansiranje i status kantonalnih, gradskih i općinskih medija, niti generalne obrasce finansiranja medija, te ne postoji nikakva legislativa ili smjernice prema kojima bi se novci iz javnih budžeta dodjeljivali.

Pored toga, u Bosni i Hercegovini postoji zakonodavni okvir za sprečavanje sukoba interesa u institucijama vlasti kako na državnom i entitetskom nivou i nivou Brčko distrikta,²⁶ ali je nadgledanje njegove primjene upitno,²⁷ te ne postoje dovoljne garancije da pojedinci koji odlučuju o dodjeli sredstava nemaju privatne ili druge interese u medijima kojima se ta sredstva dodjeljuju.

---

akreditiranim su, naprimjer, i Strukovni sindikat medicinskih sestara i tehničara Republike Srpske, Privredna komora Republike Srpske, Komora inženjera poljoprivrede Republike Srpske, Srpsko prosvjetno i kulturno društvo "Prosvjeta".

- 23 U pozivu za 2017. godinu stoji: "Kolegijum Narodne skupštine će, uvažavajući sve elemente navedene u zahtjevima, te faktore prostora i vremena, utvrditi kojim će udruženjima, u kojim odborima i po kojim temama biti odobreno prisustvo u 2017. godini." Javi poziv je dostupan na: <http://www.narodnaskupstinars.net/?q=la/vijesti/%D1%98avni-poziv-za-akreditovanje-civilnog-sektora-za-pra%C4%87enje-rada-parlamenta-u-2017-godini-isti%C4%8De-1-decembra> (stranica posjećena 7. 6. 2017).
  - 24 Vidjeti, naprimjer, zapisnike sa sjednica Komisije za saobraćaj i komunikacije Parlamentarne skupštine BiH dostupne na: <https://www.parlament.ba/committee/read/23> (stranica posjećena 6. 6. 2017) i izvještaje odbora u Narodnoj skupštini RS-a, dostupne na: <http://www.narodnaskupstinars.net/?q=la/narodna-skup%C5%A1tina/radna-tijela/odbori/odbor-za-obrazovanje-nauku-kulturu-i-informisanje/akti> (stranica posjećena 6. 6. 2017).
  - 25 Na seminaru o nezavisnosti i nepristrasnosti medija kojeg je organizirala Parlamentarna skupština Vijeća Evrope i Parlamentarna skupštine BiH, Boris Bergant, bivši potpredsjednik Evropske radiodifuzne unije, izjavio je: "Mi smo u posljednjih pet godina napisali sedamnaest javnih pisama organima Bosne i Hercegovine i moram reći da ni na jedno nismo dobili odgovor". Vidjeti članak Mediacentra (Sokol, 2017c).
  - 26 Zakon definiše sukob interesa kao situacije u kojoj izabrani zvaničnici, nosioci izvršnih funkcija i savjetnici imaju privatni interes koji utječe ili može utjecati na zakonitost, otvorenost, objektivnost i nepristrasnost u obavljanju javnih funkcija (Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti BiH, član 1, t. 2).
  - 27 Vlasti Republike Srpske su utvrdile postojanje sukoba interesa u određenom broju slučajeva. Sukob interesa se, međutim, ne prati u Federaciji BiH, a zbog administrativnih prepreka komisija na državnom nivou od svog formiranja nije odlučivala ni po jednom predmetu. Evropska komisija (2016: 16).
-

POLITIČKA TIJELA NA NAJVIŠEM NIVOU SAMOVOLJNO ODLUČUJU O DODJELI SREDSTAVA

Sredstva za medije mogu dodijeliti različite institucije i komisije na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini – od članova Predsjedništva BiH do gradskih i općinskih uprava. Izdvajanja mogu biti u formi pomoći javnim servisima, subvencija za javne medije, grantova javnim i privatnim medijima ili ugovora za objavljivanje oglasa i za promociju i praćenje sjednica, a postoji i praksa dodjele sredstava iz budžetskih rezervi. Zakonima o budžetu 2015. i 2016. godine je propisana dodjela prava raspolaganja dijelom budžetske rezerve članovima Predsjedništva BiH,²⁸ koji svaki ponaosob donosi odluke o kriterijima za dodjelu sredstava interventne tekuće rezerve. Ta se sredstva dodjeljuju na osnovu zahtjeva dostavljenog od pravnog i fizičkog lica u skladu s tim kriterijima i o istim se donosi posebna odluka koja se objavljuje u *Službenom glasniku BiH*.²⁹ Pravilnicima o dodjeli sredstava tekuće rezerve je omogućeno, između ostalog, dodjela ovih sredstava i medijima, s obzirom da pored humanitarne potrebe i podrške obrazovanju i sportu, sredstva mogu biti dodijeljena u “druge namjene”, kao i nevladinom sektoru (Omerović 2017). Odlukom hrvatskog člana Predsjedništva BiH u 2017. godini, naprimjer, isplaćeno je 3.000 maraka hrvatskom radiju “Bobovac” Vareš, a odlukom bošnjačkog člana Predsjedništva BiH, kompanija Simurg Media je dobila 8.000 maraka 2016. godine za organizaciju dodjele književne nagrade magazina *Stav* (Omerović 2017).

Vlasti na državnom nivou u Bosni i Hercegovini raspolazu i viškom sredstava RAK-a, koji se finansira od naknada i naplata kazni u sektoru emitiranja i telekomunikacija (Zakon o komunikacijama, član 44). Više puta su pokrenute inicijative da se višak tih sredstava preusmjeri u određeni fond za pomoć medijima i podsticanje medijskog pluralizma, ali one nisu bile prihvaćene od strane Vijeća ministara. Prošle godine na prijedlog Ministarstva komunikacija i prometa BiH, Vijeće ministara je donijelo odluku o upotrebi dijela sredstava u iznosu od skoro milion i po maraka za jačanje javnog radio-televizijskog sistema u Bosni i Hercegovini (*Službeni glasnik BiH*, 7/17), kako bi se uplatila dugovanja Evropskoj radiodifuznoj uniji, a veliki dio ovih prihoda je usmjeren i na proces digitalizacije.³⁰

Iako ne postoje grantovi na državnom nivou za medije, mediji novac mogu dobiti preko drugih grantova. Na ovaj način, naprimjer, *Katolički tjednik* je dobio po 10.000 maraka iz granta za sufinansiranje projekata institucija kulture i grantova za crkve i vjerske organizacije u 2016. godini.³¹ U oba slučaja, Vijeće ministara donosi odluku o kriterijima, nadležno ministarstvo imenuje komisiju za razmatranje projektnih prijedloga, a na kraju završnu odluku o dodjeli sredstava donosi samo Vijeće ministara.³² Vlada RS-a je dodjeljivala

28 Članovi Predsjedništva BiH se biraju na općim izborima svake četiri godine – bošnjački i hrvatski član iz Federacije BiH, a srpski iz Republike Srpske (Izborni zakon, član 8.1).

29 Vidjeti Ured za reviziju institucija BiH (2016: 13).

30 U februaru 2017. godine Vijeće ministara je donijelo odluku o upotrebi dijela sredstava akumuliranog viška prihoda nad rashodima RAK-a u iznosu od 1.400.000 maraka za finansiranje druge faze digitalizacije (*Službeni glasnik BiH*, 15/17: 16).

31 *Katolički tjednik* je u zadnje tri godine dobio novac i iz interventnih sredstava odlukom hrvatskog člana Predsjedništva BiH. Vidjeti Omerović (2017).

32 Vidjeti, naprimjer, poziv iz 2016. za sufinansiranje projekata iz institucija kulture i Odluku o kriterijima za dodjelu tih sredstava na http://www.mcp.gov.ba/org_jedinice/sektor_nauka_kultura/konkursi/default.aspx?id=6689&langTag=bs-BA (stranica posjećena 5. 6. 2017).

grantove medijima u periodu od 2009. do 2012. godine kada je nekoliko medija dobilo više od 17,46 miliona maraka; smatra se da su ova sredstva dodijeljena radi održavanja kontrole nad većinom medija u Republici Srpskoj (Hodžić, 2016: 3). U izvještaju za 2010. godinu revizori su zaključili da su odluke o dodjeli sredstava donesene bez kriterija, uz nedostatak transparentnosti i po diskrecionim odlukama vlade (CIN, 2012). U tom periodu najviše sredstava je bilo dodijeljeno *Nezavisnim novinama* i *Glasu Srpske*.³³ Urednica *Nezavisnih novina* Sandra Gojković Arbutina kaže da ove dnevne novine od tada ne dobivaju sredstva iz javnih budžeta, te navodi: “To je možda u neku ruku dobro, nemamo nikakvu obavezu prema bilo kojoj instituciji zato što nas oni direktno ne finansiraju. Neko ko vam plati nešto očekuje od vas određenu vrstu informisanja, tako da smo mi što se toga tiče prilično relaksirani”.³⁴

Vlada RS-a daje saglasnost i za dodjelu viška prihoda iz javnih preduzeća RTRS-u, koja se izdvajaju kao donacije iz budžeta za oblast kulture i obrazovanja, a ponekad i za oblast socijalne pomoći i u humanitarne svrhe (Sokol, 2017a: 6).³⁵ Tako je, naprimjer, RTRS dopisništvo iz Mrkonjić Grada dobilo 15.000 maraka u “humanitarne svrhe” od ZP Hidroelektrane na Vrbasu, a.d. Mrkonjić Grad.³⁶ Ove godine Vlada RS-a je izdvojila i dva miliona maraka za pomoć RTRS-u (Sokol, 2017a: 7). Finansijski teška situacija na javnim servisima svakako zahtjeva pomoć, ali se ovakvom podrškom javni servis još više stavlja u poziciju zavisnosti, dok se s druge strane ne iznalaze rješenja za efikasno prikupljanje pretplate.

Na kraju, određenu nadležnost u odobravanju državne pomoći za medije na svim nivoima vlasti, pa tako i na lokalnom, trebalo bi imati i Vijeće za državnu pomoć koje djeluje na državnom nivou – samostalna javna institucija čije članove bira Vijeće ministara (tri člana), Vlada Republike Srpske (dva člana), Vlada Federacije (dva člana) i Vlada Brčko distrikta (jedan član) (Zakon o sistemu državne pomoći, član 7), nezavisni stručnjaci uglavnom iz oblasti ekonomije i prava.³⁷ Vijeće, kako smo pisali u prošlom izvještaju razmatra (odobrava ili odbija) samo slučajeve kada je ta pomoć veća od 200.000 eura u tri fiskalne godine (Sokol, 2017a: 7). Djelovanje Vijeća za državnu pomoć u pogledu odobravanja državne pomoći medijima je dodatno ograničeno s obzirom da je jednom od odluka Vijeća ustanovljeno da se državna pomoć javnim medijima treba tretirati kao pomoć od općeg ekonomskog značaja, za koju nije potrebno tražiti odobrenje bez obzira na iznos (*Službeni glasnik BiH*, 45/16: 19).

---

33 U vlaništvu direktora Željka Kopanje, za kojeg se pretpostavljalo da je bio u dobrim odnosima s Miloradom Dodikom. Vidjeti članak CIN-a (2012) i Hodžić (2014: 122).

34 Izvor: Sandra Gojković Arbutina, urednica *Nezavisnih novina*, intervju, 20.4.2017. U 2015. godini dodijeljen je grant od 35. 000 maraka *Nezavisnim novinama* (Sokol, 2017a: 6).

35 Istraživanje uredila Sanela Hodžić.

36 Izvor: Mirna Stanković Luković, novinarka, CRMA, pismena korespondencija, 30.3.2017.

37 U Vijeću za državnu pomoć konstitutivni narodi moraju imati bar po dva predstavnika (Zakon o sistemu državne pomoći, član 7). Željko Komšić je podnio zahtjev za ocjenu ustavnosti ove odredbe Ustavnom sudu BiH, ali odluka suda je potvrdila da je ova odbredba u skladu sa zakonom (Bulić i Čilimković, 2015: 27).

OPĆINSKI, GRADSKI I KANTONALNI JAVNI MEDIJI U RUKAMA LOKALNIH I KANTONALNIH VLASTI

Značajnu ulogu u odlučivanju o izdvajanju sredstava za medije imaju kantonalne, općinske i gradske vlasti od kojih se primarno finansiraju kantonalni i lokalni javni mediji. Ustavom Federacije BiH kao i kantonalnim ustavima je određeno da kantoni imaju nadležnosti u utvrđivanju i provođenju politika u vezi sa osnivanjem i radom radija, televizija i drugih sredstava informisanja (Ustav Federacije, član 4i), dok u djelokrug lokalne samouprave spada i osiguravanje uvjeta rada lokalnih radio i TV stanica (Zakon o lokalnoj samoupravi FBiH, član 9), a u RS-u “obezbjedivanja informisanja i javnog obavještanja o pitanjima od značaja za život i rad građana na svom području” (Zakon o lokalnoj samoupravi RS-a, član 33). Na nivou kantona nadležnosti u oblasti medija uglavnom imaju ministarstva za obrazovanje, nauku, sport i kulturu, ili Ministarstvo pravde i uprave u slučaju Kantona Sarajevo, dok na nivou lokalnih samouprava odgovornost za stavke za finansiranje medija u operativnom smislu imaju različite općinske i gradske službe (najčešće službe za društvene djelatnosti). I u gradskim vijećima, općinskim i kantonalnim skupštinama formiraju se radna tijela koja razmatraju pitanja iz svoje nadležnosti, kao npr. komisije za kulturu, sport i pitanje mladih i komisije za budžet i finansije, ali u pravilu ne postoje komisije za informisanje i komunikacije, a radna tijela se razlikuju po kantonima, općinama i gradovima. O finansiranju javnih emitera ponekad se raspravlja na sjednicama na kojima je na dnevnom redu nacrt i prijedlog budžeta, ali rasprave se često svode na političke nesuglasice i međustranačka optuživanja³⁸ pri čemu je razmatranje rada i funkcije javnog interesa lokalnih medija potpuno zanemareno.

Izdvajanja iz javnih budžeta za lokalne javne medije se planiraju na godišnjem nivou na osnovu zahtjeva medija u vidu prijedloga aktivnosti za naredni budžetski period. Nakon toga, načelnici, gradonačelnici i vlade kantona predlažu nacрте i prijedloge budžeta, a onda ih općinske i kantonalne skupštine i gradska vijeća usvajaju.³⁹ U praksi se, međutim, bilježe problematični slučajevi u kojima iznos koji će se dodijeliti jednom mediju ovisi u potpunosti od čelnih ljudi grada ili općine. Zakonom o lokalnoj samoupravi FBiH (član 18) je omogućeno da gradonačelnici/načelnici sami usvoje budžet ukoliko istekne rok za njegovo usvajanje u redovnoj proceduri (90 dana od početka budžetske godine), a što su ove godine iskoristili gradonačelnik Zenice i načelnik Lukavca. U prvom slučaju budžet za RTV Zenica je smanjen voljom gradonačelnika, a ovoj radiostanici tri mjeseca nisu bila doznačena sredstva jer se gradonačelnik nije slagao s odlukom Nadzornog odbora o imenovanju direktorice ovog emitera.⁴⁰

Kod usvajanja budžeta iznos koji medij traži za pokrivanje operativnih troškova često se ne odobri, a i usvojene mjesečne tranše se ne isplaćuju redovno. U osnivačkom elaboratu

---

38 Npr. na sjednici Gradskog vijeća Zenice na kojoj se raspravljalo o nacrtu budžeta, mogli su se čuti i komentari ko je od političara više zastupljen na javnom servisu i da li je RTV Zenica profesionalna s obzirom da emitira smrtonovnice svojih građana, što je također jedan od njenih izvora. Vidjeti snimak sjednice Gradskog vijeća od 30. 3. 2017. dostupan na: <https://www.rtvze.ba/gradsko-vijece/> (stranica posjećena 5. 6. 2017).

39 Vijeća i skupštine jedinica lokalne samouprave usvajaju budžet (Zakon o lokalnoj samoupravi FBiH, član 13; Zakon o lokalnoj samoupravi RS, član 39), dok gradonačelnik ili načelnik izrađuje i vijeću na usvajanje podnosi nacrt i prijedlog budžeta (Zakon o lokalnoj samoupravi FBiH, član 15; Zakon o lokalnoj samoupravi RS, član 59, t. 3).

40 Više vidjeti u članku Mediacentra o RTV Zenica (Sokol: 2017b).

tuzlanske gradske radio-televizije RTV 7 stoji da prihodi iz gradskog granta čine 60 posto od ukupnih prihoda koji su potrebni ovoj radio-televiziji, a kojima se pokrivaju plate radnika, topli obrok, prevoz i naknade članovima Nadzornog odbora.⁴¹ Međutim, kako govori direktorica ove radio-televizije, nekoliko godina nakon osnivanja, RTV 7 nije dobila ovaj puni iznos, što je utjecalo negativno na rad preduzeća, naročito zbog dugovanja koje je imala prijašnja radiostanica, a koju su oni naslijedili.⁴² Noviji primjer je RTV Bihać, čiji radnici su skoro dva mjeseca bili u štrajku upozorenja zbog neisplaćenih pet plata do kojih je došlo zbog akumuliranja dugovanja iz prethodnih godina. Ovaj javni emiter finansiraju gradske vlasti u minimalnom iznosu visine plata zaposlenih, ali su mu ove godine umanjena izdvajanja za dvadeset posto u odnosu na prošlu godinu zbog lošeg finansijskog stanja. Direktorica RTV Bihać kaže da se prema Zakonu o izvršenju budžeta grada grantovi isplaćuju shodno realizaciji budžeta, te ukoliko budžet nije realiziran sto posto gradska uprava nije dužna isplatiti grant u potpunom iznosu.⁴³ Ipak, kaže, da na kraju sve zavisi od volje i karaktera osobe koja se nalazi na čelu grada, pa često i od banalnih ličnih preferenci, kao, naprimjer, da li se gradonačelnik voli snimati ili ne. "Jedan načelnik voli da se slika ... i lokalni mediji ako hoće kruh ne mogu raditi ništa drugo nego njega ganjati ... otvara asfalt, otvara prodavnicu, cipele kupuje .... I onda dođe drugi koji to ne želi i preko noći hoće da mi budemo liberalni, slobodni, da radimo tople ljudske priče. Onda dođe treći i kaže: 'Što si išla snimati onog poljoprivrednika, ja sam mu dao prošle godine poticaj, a nije glasao za mene'. I to je bolest lokalnih medija i zato mi ne možemo nikad parirati nekim drugim medijima, zato smo mi oštećeni i zato smo mi ovisni."⁴⁴

Na kraju, bitno je napomenuti da se uplit političkih tijela održava ne samo na finansiranje medija, već i na imenovanja čelnih ljudi u javnim medijima (Hodžić, 2014: 152). Iako je zakonom određeno da kandidati u nadzornim odborima javnih medija ne smiju biti članovi političkih stranaka niti biti u konfliktu interesa (zakoni o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima FBiH i RS-a, član 5 i član 6), ipak, se u praksi prvenstveno biraju osobe koje imaju povjerenje vlasti.⁴⁵ Pri tome su gradska/općinska vijeća i gradonačelnici/načelnici polazna tačka pri imenovanju skupština i nadzornih odbora javnih medija, a postoje i slučajevi u kojima sam gradonačelnik vrši ulogu skupštine, kao što je to slučaj s RTV Zenica, ili u kojem je općinska skupština zapravo i skupština preduzeća, kao što je to slučaj s općinom Rudo.⁴⁶ Riječ je, međutim, o direktnom konfliktu interesa, prema entitetskim zakonima o

41 Izvor: Jasna Kapetanović, direktorica RTV 7, intervju, 27.3 2017.

42 Elaboratom je bilo predviđeno 400 hiljada maraka na godišnjem nivou, a RTV 7 je tri godine dobivala 300 hiljada. S druge strane, Radio Tuzla, kojeg je naslijedila ova kuća, poslovao je s gubitkom od 200 hiljada maraka, a morali su uposliti i nove radnike. U ovom preduzeću kojeg čini televizija, radio i portal radi trideset osoba od kojih svaka obavlja po nekoliko poslova, a zbog toga povremeno moraju angažirati i vanjske saradnike. Pri zaposljenu, govori direktorica, tražili su se ljudi koji rade više poslova. Prosječna plata, kako stoji u planu poslovanja, je oko 600 maraka. Ibid.

43 Kolika je umiješanost i utjecaj Gradskog vijeća i gradonačelnika na rad ovog emitera govori i činjenica da gradska uprava daje saglasnost za svakog novog uposlenika, kao i za direktora kojeg bira Nadzorni odbor. Izvor: Enesa Hrustanović, direktorica RTV Bihać, intervju, 19. 5. 2017.

44 Ibid.

45 Nadzorni odbor RTV Zenica, koji je imao naklonost prošlog gradonačelnika, izabrao je ponovo za direktoricu Dženanu Sivac, mimo volje aktuelnog gradonačelnika. O tome iz lokalne uprave kažu: "U Nadzornom odboru od tri člana, dvojica su hodže, vjerski službenici, to je radikalno. Sam direktor medija mora biti apolitična osoba, znači, nestranački kandidat. Kako će imati povjerenje građana druge vjeroispovijesti, a kamoli drugog političkog mišljenja, ko vodi skupove jedne nacionalne stranke?" rekao je Armin Mujkić, pomoćnik gradonačelnika Zenica. Više u članku Mediacentra (Sokol: 2017b).

46 Izvori: Armin Mujkić, pomoćnik gradonačelnika, intervju, 13.3.2017, i Rato Rajak, gradonačelnik Rudog,

sukobu interesa (član 4). Nadalje, ne postoje precizne smjernice kada je riječ o kvalifikacijama osoba koje sjede u nadzornim odborima. Kriteriji mogu biti razrađeni u statutu javnog preduzeća, ali često je dovoljno da kandidati zadovolje, kako je gore navedeno, generalne uslove predviđene entitetskim zakonima kao što su nepostojanje sukoba interesa i članstva u političkim strankama. Pretraživanjem oglasa za članove nadzornih odbora i direktore preduzeća u službenim entitetskim listovima može se zaključiti da su kriteriji različiti, ali da su u cjelini neprecizni i nedovoljno specifični. Pošto direktori imenuju uredničke kadrove u medijima, ovim se indirektno ostvaruje i utjecaj na uredničku politiku ovih medija (Hodžić 2016).

KOJA TIJELA, PO KOJIM KRITERIJIMA I PROCEDURAMA ODLUČUJU O DRUGIM OBLICIMA FINANSIRANJA MEDIJA?

Pored finansiranja javnih medija, vlasti na svim nivoima, kao i javna preduzeća, mogu stupiti u komercijalne odnose s medijima, sklopiti oglašivačke ugovore, ugovore o pokrivanju aktivnosti tog nivoa vlasti ili za promociju turizma i afirmaciju poljoprivrede, dodijeliti grant medijima za projekte sa sličnom svrhom ili kao instrument generalne podrške medijima. Administrativne službe izdvajaju sredstva medijima za oglašavanje – npr. u obliku čestitke gradonačelnika ili premijera povodom praznika – dok ministarstva ili određene službe mogu biti nadležne za dodjelu grantova.

Vlada Tuzlanskog kantona svake godine dodjeljuje sredstva za podršku medijima za afirmaciju poduzetništva, obrtništva, unapređenja poljoprivrede, turizma, kulture, ljudskog zdravlja, civilnog društva, itd. Za 2015. godinu je izdvojila 20.000,⁴⁷ a sredstva su dobili, između ostalog, Centar za kulturu i informisanje Banovići, Udruženje građana Pozitiva Tuzla, kao i RTV 7 (Janusz 2016). Prema Odluci o utvrđivanju kriterija, uslova i raspodjele sredstava Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Tuzlanskog kantona (TK) raspisuje javni konkurs i imenuje komisiju koja sačinjava prijedlog programa raspodjele sredstava (*Službene novine Tuzlanskog kantona*, 12/15). Kako nam je u telefonskom razgovoru rekao stručni savjetnik za informisanje iz Kabineta premijera Vlade TK, komisija se formira interno od tri člana, ali uvijek se nastoji da su to osobe iz sektora informisanja. Prošle godine, komisija se sastojala od tri člana od kojih je predsjednik upravo bio stručni savjetnik za informisanje iz Kabineta premijera.⁴⁸

Međutim, transparentnost rada i sastava komisija u ovim slučajevima je upitna, te nije poznato na koji način se one biraju i da li postoje mjere protiv konflikta interesa ili stručni kriteriji. Nije poznato ni na koji način vlasti biraju medije kojima će platiti određeni oglas,

---

pismena korespondencija, 24.2.2017. RTV Bihac ima zasebnu Skupštinu preduzeća koju imenuje Gradska skupština. Međutim, radnici u ovom preduzeću govore da osobe koje sjede u nadzornim odborima to uglavnom čine zbog naknada i nemaju veliku ulogu niti utjecaj na politiku finansiranja, koju vodi gradska uprava. Generalno skupštine donose, između ostalog, plan poslovanja, a nadzorni odbori nadziru rad uprave, pripremaju poslovničke i predlažu ga skupštini, vrše izbor kandidata odbora za reviziju, itd. (Zakon o javnim preduzećima FBiH, član 8; Zakon o javnim preduzećima RS-a, član 7).

47 Od čega 12.000 maraka za medije u privatnom sektoru, 5.000 za medije u javnom sektoru i 3.000 za neprofitne organizacije (*Službene novine Tuzlanskog kantona* 12/15). Za 2017. godinu iznos za potrošačku jedinicu "mediji" je uvećan za 30.000 s ciljem unapređenja kvalitete medijskih projekata (TIP: 2017).

48 Izvor: Mensur Begić, stručni savjetnik za informisanje, Kabinet premijera, Vlada TK, telefonski razgovor, 8. 6. 2017.

---

naročito ako znamo da ne postoje pouzdani podaci o utjecaju medija, posebice o cirkulaciji štampanih medija.

U pravilu vlasti i javna preduzeća bi trebali sklapati ugovore za oglašavanje i praćenje rada organa vlasti (ako je ovo posljednje uopće potrebno)⁴⁹ prateći obaveze iz Zakona o javnim nabavkama, prema kojem su, osim za direktne sporazume u vrijednosti do 6.000 maraka, ugovorni organi obavezni formirati komisije (član 13) koje će provesti cjelokupni postupak. Komisije za javne nabavke formiraju se iz redova zaposlenih ugovornog organa, a u podzakonskom aktu koji reguliše kreiranje komisija i njihov rad na svim nivoima BiH preporučeno je da je broj članova najmanje tri, da je broj neparan i da su spolovi ravnomjerno zastupljeni, te da članovi ne smiju biti u bilo kakvom sukobu interesa u vezi s postupkom javne nabavke (Pravilnik o uspostavljanju i radu komisije za javne nabavke). U pravilniku je naznačeno da prilikom imenovanja ugovorni organ vodi računa da većina članova poznaje propise o javnim nabavkama, da najmanje jedan član ima posebnu stručnost u oblasti javne nabavke, a predviđena je i mogućnost pozivanja stručnjaka gdje predmet javne nabavke zahtjeva specifično stručno i tehničko znanje, ali ovi stručnjaci nemaju pravo glasa.

Agencija za privatizaciju FBiH, naprimjer, godišnje objavljuje otvoreni postupak radi sklapanja ugovora s printanim medijima za oglašavanje raspodjele državnog kapitala (posljednih godina s *Oslobođenjem* ili *Dnevnim Avazom* ovisno od ponuđene cijene).⁵⁰ Komisija je dužna da donese poslovnik o radu komisije, potpiše izjave o povjerljivosti i nepristrasnosti, a jedna osoba je uvijek, kako su nam rekli u agenciji, upućena u predmet javne nabavke. “Sve više uposlenika prolazi kroz obuke o javnim nabavkama. Od ljudi u agenciji može se uvijek formirati komisija koja može na veoma kvalitetan način izabrati najpovoljnijeg ponuđača u skladu s Zakonom o javnim nabavkama. I nismo imali propusta i primjedbi do sada.”⁵¹

Međutim, pošto se komisije formiraju interno, kako govori Igor Vukajlović iz Tendera, generalno javnost nema uvid u njihov rad, proces odlučivanja, kao i sam izbor članova, dok Agencija za javne nabavke,⁵² koja ima više savjetodavnu ulogu, ne nadgleda uspostavu ovih komisija, pa tako ni one koje su vezane za nabavku medijskih usluga. Pravilnost rada komisija mogu pratiti ponuđači koji imaju pravo na žalbu Uredu za razmatranje žalbi BiH (član 93),⁵³ čije su djelovanje i efikasnost bili predmetom kritika.⁵⁴ Prema Igoru Vukajloviću, čitav sistem javnih nabavki je uspostavljen na način da se može koruptivno djelovati, ne kršeći pritom zakon: ne vrši se nadzor, uspostavljaju se kriteriji koje može zadovoljiti samo jedan ponuđač, ponuđači se često međusobno dogovaraju, a u pravilu završna odluka

49 Mediji, posebno javni, trebali bi da prate rad organa vlasti, pa je upitno koliko je opravdano plaćati dodatno takvu djelatnost.

50 Agencija djeluje po posebnom zakonu prema kojem je dužna prodaju državnog kapitala oglašavati u najmanje jednom listu koji izlazi na teritoriji Federacije. Izvor: Službenici Agencije za privatizaciju FBiH, intervju, 11.4.2017.

51 Ibid.

52 Izbor direktora Agencije za javne nabavke je u nadležnosti Vijeća ministara, a odbor čini predstavnik Ministarstva i trezora finansija BiH, predstavnici entitetskih ministarstva finansija, Direkcije za evropske integracije, te Vlade Brčko distrikta koje imenuje Vijeće ministara (Zakon o javnim nabavkama, član 92).

53 Ured za razmatranje žalbi BiH ima sedam članova: dva iz reda naroda BiH, jedan iz reda ostalih (četiri iz Federacije, dva iz Republike Srpske, dok se ostali biraju iz jednog ili drugog entiteta). Postoje određene stručne specifikacije za članove (Zakon o javnim nabavkama, član 93).

54 Izvor: Igor Vukajlović, Tender, intervju, 19.4.2017.

pripada direktoru ili čelnoj osobi neke institucije ili preduzeća.⁵⁵ Lako se zloupotrebljavaju i izuzeci, te se usluge nabavljaju prema netransparentnim procedurama direktnih sporazuma i pregovaračkih postupaka bez objave obavještenja (Voloder, 2014).

U javnom preduzeću Autoceste FBiH, koje je za ovu godinu objavilo otvoreni postupak za zakup oglasnog prostora u printanim, digitalnim i drugim medijima u “cilju promocije rada JP Autoceste FBiH” u te svrhe formira se interna komisija od tri člana, dva iz službe za javne nabavke, a jedan stručni saradnik za odnose s javnošću. Ponude se otvaraju javno, na otvaranju ponude čita se cijena, nakon čega komisija zasjeda, a zapisnik dobivaju ovlaštene osobe.⁵⁶ Revizori su, međutim, prethodnih godina upozoravali da ne mogu potvrditi opravdanost reklamiranja ovog preduzeća s obzirom da je neprofitno (Stanković Luković 2016). Problematična je i činjenica da je ovo preduzeće prethodnih godina sklapalo ugovore s posrednikom, s firmom Prime Time, koja je obuhvatala produkciju informativnih priloga, izbjegavajući proceduru javnih nabavki s obrazloženjem da je to koprodukcijski program koji ne podliježe ovom zakonu.⁵⁷ Kako kaže Mirsada Janjoš iz Ureda za reviziju FBiH, “Mi smo utvrdili da koprodukcijski program može biti samo između televizijskih kuća.”⁵⁸ Pitanje je nadalje problematično i s obzirom da često javna preduzeća imaju monopol u svom sektoru i kako govori Siniša Vukelić nemaju potrebu za oglašavanjem.⁵⁹ Prema tome, potrebno je sistemski razmotriti opravdanost pojedinih obrazaca finansiranja medija, te onemogućiti one prakse koje nisu u skladu sa javnim interesom.

ZAKLJUČAK

Sistem finansiranja medija u Bosni i Hercegovini iz javnih budžeta je uspostavljan na način da o njemu odlučuju isključivo politička tijela o kojima bi mediji trebali kritički izvještavati. Odluke o dodjeli sredstava i iznosima koji se dodjeljuju donose članovi gradskih, kantonalnih, entitetskih vijeća ili komisija za javne nabavke, kao i članovi Predsjedništva BiH. Pritom ne postoje adekvatne pravne ni regulatorne norme koje bi spriječile instrumentalizaciju odluka o finansiranju medija. To znači da su odluke prepuštene na volju političkih tijela, te mogu biti proizvoljne, zasnovane na političkim i stranačkim linijama, ličnim potrebama ili čak poznavstvima. Stručni razgovori o kvaliteti rada jedne televizije, radija, novine ili portala su rijetki, a analize rada javnih medija i toga koliko oni uopšte djeluju u javnom interesu ne postoje.

Javne politike u ovoj oblasti su nerazvijene i nema značajnih inicijativa da se sastav i način formiranja tijela koja odlučuju o dodjeli javnih sredstava, te kriteriji po kojima ona djeluju, reguliraju na način koji će osigurati legitimnost i neovisnost odluka o finansiranju medija. To upućuje na zaključak da je neophodno razviti politike kojima će se osigurati transparentan izbor članova tih tijela, njihov ekspertski kredibilitet u pitanjima vezanim za

55 Ibid.

56 Izvor: Aida Zeba, stručna saradnica za javne nabavke i Narcisa Livnjak Borić, stručna saradnica za odnose s javnošću, Autoceste FBiH, 27.4.2017. Postoji obrazac za zapisnik propisan od strane Agencije za javne nabavke dostupan na: https://www.javnenabavke.gov.ba/legislativa/podzakonskaakta/upustva/Zapisnik_sa_otvaranja_ponuda_bs.pdf (stranica posjećena 6. 6. 2017).

57 Mirsada Janjoš, rukovodilac Sektora za finansijsku reviziju, Ured za reviziju FBiH, intervju, 14. 6. 2017.

58 Ibid.

59 Siniša Vukelić, urednik portala CAPITAL.ba, intervju, 20.4. 2017.

komunikacije i medije, neovisnost odlučivanja od partikularnih interesa (ili barem njihovo balansiranje), ali i transparentnost procesa odlučivanja o dodjeli sredstava medijima i kriteriji koji će smanjiti mogućnost donošenja proizvoljnih odluka. Trenutno u BiH nedostaje svaki od ovih elemenata dobrih politika.

BIBLIOGRAFIJA

ISTRAŽIVANJA, ANALIZE I NOVINARSKI ČLANCI

Bulić, Muris i Asmir Ćilimković. 2015. *Sistem državne pomoći BiH, Zakon i praksa*. Tuzla: Centar civilnih inicijativa.

Centar za istraživačko novinarstvo (CIN). 2012. "Vladini milioni za privatne medije u RS-u". *cin.ba*. Dostupno na: <https://www.cin.ba/vladini-milioni-za-privatne-medije-u-rs-u/> (stranica posjećena 16. 5. 2017).

Gavrić, Saša, Damir Banović i Christina Krause. 2009. *Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine. Izabrani aspekti*. Sarajevo: Sarajevski otvoreni centar, Fondacija Konrad Adenauer, Predstavništvo u Bosni i Hercegovini. Dostupno na: <http://cps.ba/wp-content/uploads/2013/07/ZADNJA-VERZIJA-ZBORNIK-bez-korica.pdf> (stranica posjećena 16. 5. 2017).

Janusz, Paulina. 2016. "Vlada Tuzlanskog kantona disciplinuje medije". *McOnline*. Dostupno na: <http://www.media.ba/bs/menadzment/vlada-tuzlanskog-kantona-disciplinuje-medije> (stranica posjećena 23. 5. 2017).

Halilović, Mehmed i Amer Džihana. 2012. *Medijsko pravo*. Internews: Sarajevo. Dostupno na: <http://www.mediaobservatory.net/sites/default/files/Medijsko%20pravo%20u%20BiH%20bos.pdf> (stranica posjećena 8. 5. 2017).

Hodžić, Sanela. 2014. "Bosna i Hercegovina". U *Značaj medijskog integriteta: Vraćanje medija i novinarstva u službu javnosti, Regionalni pregled i istraživački izvještaj o medijskom integritetu u Bosni i Hercegovini*, uredile Brankica Petković, Sandra Bašić Hrvatini i Sanela Hodžić, 79–176. Sarajevo: Fondacija Mediacentar. Dostupno na: http://www.media.ba/sites/default/files/znacaj_medijskog_integriteta_vracanje_medija_i_novinarstva_u_sluzbu_javnosti.pdf (stranica posjećena 6.2.2017).

Hodžić, Sanela. 2016a. *Vraćanje javnog interesa u finansijske odnose između javnog sektora i medija*. Sarajevo: Fondacija Mediacentar. Dostupno na: http://www.media.ba/sites/default/files/vracanje_javnog_interesa_rev02.pdf (stranica posjećena 8. 5. 2017).

Hodžić, Sanela. 2016b. "Editors in BiH between strong interference and weak support". *South East European Media Observatory*. Dostupno na: <http://mediaobservatory.net/radar/editors-bih-between-strong-interference-and-weak-support> (stranica posjećena 15.5.2017).

Omerović, Azra. 2017. "Interventna sredstva Predsjedništva i Vijeća ministara: Milion maraka podijeljeno medijima odanim vlastima!" *Žurnal.info*. Dostupno na: <http://zurnal.info/novost/20465/milion-maraka-podijeljeno-medijima-odanim-vlastima-> (stranica posjećena 5.6.2017).

Sokol, Anida. 2017a. *Obrasci finansiranja medija iz javnih budžeta: Politički pritisci i finansijska nestabilnost*. Uredila Sanela Hodžić. Sarajevo: Fondacija Mediacentar. Dostupno na: http://www.media.ba/sites/default/files/mc_obraci_finansiranja_medija_-_final_0.pdf (stranica posjećena 5. 5. 2017).

Sokol, Anida. 2017b. "Budžet RTV Zenica u rukama vlasti." *McOnline*. Dostupno na: <http://www.media.ba/bs/magazin-novinarstvo/budzet-rtv-zenica-u-rukama-vlasti> (stranica posjećena 18. 5. 2017).

Sokol, Anida. 2017c. "Loše stanje medija moglo bi negativno utjecati na zahtjev BiH za članstvo u EU". *McOnline*. Dostupno na: <http://www.media.ba/bs/magazin-novinarstvo/lose-stanje-medija-moglo-bi-negativno-utjecati-na-zah-tjev-bih-za-clanstvo-u-eu> (stranica posjećena 12. 6. 2017).

Stanković Luković, Mirna. 2016. *Žurnal info*. "Stranačka promocija: Kako su Autoceste Federacije na reklamu potrošile 730.000 KM?" Dostupno na: <http://www.zurnal.info/novost/19581/stranacka-promocija-kako-su-autoceste-federacije-na-reklamu-potrosile-730.000-km> (stranica posjećena 13. 6. 2017).

Tikveša, Amer. 2017. "Ministar možeš biti ti: Kakve su stručne kvalifikacije naših dužnosnika?" *Analiziraj.ba*. Dostupno na: <http://analiziraj.ba/2017/05/11/ministar-mozes-bit-ti-kakve-su-strucne-kvalifikacije-nasih-duznosnika/> (stranica posjećena 15. 5. 2017).

Tuzlanski info portal (TIP). 2017. "Za medije Vlada TK obezbijedila dodatnih 30.000." *tip.ba*. Dostupno na <http://tip.ba/2017/02/22/utvrden-amandman-na-budzet-tk-za-2017-za-medije-vlada-tk-obezbijedila-dodatnih-30-000-km/> (stranica posjećena 12. 6. 2017).

Voloder, Nermina. 2015. *Transparentnost javnih nabavki u Bosni i Hercegovini. Između teorije i prakse*. Sarajevo: Analitika. Dostupno na: http://www.analitika.ba/sites/default/files/transparentnost_javnih_nabavki_-_web.pdf (stranica posjećena 9. 3. 2017).

Živković, Milan. 2016. *Alternativni modeli finansiranja neovisnih medija: Tko će platiti novinarstvo?* Ljubljana: Mirovni institut, Institut za suvremene društvene i političke studije. Dostupno na: <https://www.mminstitute.org/files/Alternativni%20modeli%20finansiranja%20medija%20-Ko%20ce%20platiti%20novinarstvo.pdf> (stranica posjećena 15. 5. 2017).

IZVJEŠTAJI

Evropska komisija. *Radni dokument osoblja Komisije, Izvještaj o Bosni i Hercegovini za 2016, nezvanični prijevod*. Dostupno na: <http://euinfo.ba/wp-content/uploads/2017/02/Izvjestaj-za-BiH-za-2016-godinu.pdf> (stranica posjećena 10. 2. 2017)

Ured za reviziju institucija BiH. 2016. *Izvještaj Revizije učinka, upravljanje grantovima u institucijama Bosne i Hercegovine 2016*. Dostupno na: http://www.revizija.gov.ba/revizioni_izvjestaji/revizija_ucinka/Izvjastaji2016/?id=5093 (stranica posjećena 15. 3. 2017).

ZAKONI I PRAVILNICI

Izborni zakon BiH – sa Zakonima o izmjenama i dopunama Izbornog Zakona BiH. Dostupno na <https://www.izbori.ba/Default.aspx?CategoryID=40&Tag=52> (stranica posjećena 20.5.2017).

Pravilnik o uspostavljanju i radu komisije za javne nabavke. Dostupno na: <https://www.javnabavke.gov.ba/index.php?id=10pza&pza=60&jezik=bs> (stranica posjećena 14.5.2017).

Zakon o komunikacijama Bosne i Hercegovine. Dostupno na: <http://rak.ba/hrv/index.php?uid=1272014085> (stranica posjećena 14. 5. 2017).

Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o komunikacijama. Dostupno na: <http://rak.ba/hrv/index.php?uid=1272014085> (stranica posjećena 14. 5. 2017).

Zakon o Vijeću ministara. Dostupno na: <https://www.izbori.ba/Documents/documents/ZAKONI/POZVM110508.pdf> (stranica posjećena 21.5.2017).

Zakon o vladi FBiH. Dostupno na: <http://www.fbihvlada.gov.ba/bosanski/sastav%20vlade/zakon%20o%20vladi%20fbih.php> (stranica posjećena 21.5.2017).

Zakon o vladi RS-a. Dostupno na: <http://www.narodnaskupstinars.net/?q=la/akti/usvojeni-zakoni/zakon-o-vladi-republike-srpske> (stranica posjećena 21.5.2017).

Zakon o lokalnoj samoupravi Federacije. BiH. Dostupno na: <http://www.fbihvlada.gov.ba/bosanski/zakoni/2006/zakoni/34bos.htm> (stranica posjećena 21.4.2017).

Zakon o lokalnoj samoupravi Republike Srpske. Službeni glasnik Republike Srpske. 97/16.

Zakon o sistemu državne pomoći. Dostupno na: http://www.fmf.gov.ba/v2/userfiles/userfiles/file/D_Pomoc/Zakon%20o%20sistemu%20drzavne%20pomoci%20u%20Bosni%20i%20Hercegovini.pdf (stranica posjećena 21.4.2017).

Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti BiH. Dostupno na: https://www.izbori.ba/Documents/documents/ZAKONI/Zakon_o_sukobu_interesa_u_nesl_precisceni_tekst.pdf (stranica posjećena 21.5.2017).

Zakon o javnim preduzećima FBiH. Dostupno na: <http://www.fbihvlada.gov.ba/bosanski/zakoni/2005/zakoni/2bos.htm> (stranica posjećena 23.5.2017).

Zakon o javnim preduzećima RS. Dostupno na: <https://advokat-prnjavorac.com/zakoni/Zakon-o-javnim-preduzecima-Republike-Srpske.pdf> (stranica posjećena 23.5.2017).

Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH. Dostupno na: <http://www.fbihvlada.gov.ba/bosanski/zakoni/2003/zakoni/44bos.htm> (stranica posjećena 23.5.2017).

Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima RS-a. Službeni glasnik Republike Srpske. 41/03.

Zakon o javnim nabavkama. Dostupno na: <https://www.javnenabavke.gov.ba/index.php?id=10zak&zak=11&jezik=bs> (stranica posjećena 25.5.2017).

POSLOVNICI

Poslovnik Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH. Dostupno na: <https://www.parlament.ba/Content/Read/59?title=Poslovnik> (stranica posjećena 15. 5. 2017)

Poslovnik Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH. Dostupno na: <https://www.parlament.ba/Content/Read/37?title=Poslovnik> (stranica posjećena 15.5.2017).

Poslovnik Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH. Dostupno na: <https://predstavnickidom-pfbih.gov.ba/bs/page.php?id=20> (stranica posjećena 16.5.2017).

Poslovnik o radu Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine. Dostupno na: http://www.parlamentfbih.gov.ba/dom_naroda/bos/dom_naroda/poslovnik/ (stranica posjećena 17.5.2017).

Poslovnik Narodne skupštine Republike Srpske. Dostupno na: <http://www.narodnaskupstinars.net/?q=la/narodna-skup%C5%A1tina/poslovnik> (stranica posjećena 17.5.2017).

ODLUKE I RJEŠENJA

Savjet za državnu pomoć. *Rješenje. Službeni glasnik BiH.* 45/16.

Vijeće ministara. *Odluka o upotrebi dijela sredstava akumuliranog viška prihoda nad rashodima Regulatorne Agencije za komunikacije Bosne i Hercegovine. Službeni glasnik BiH.* 9/17.

Vijeće ministara BiH. *Odluka o određivanju upotrebe dijela sredstava akumuliranog viška prihoda nad rashodima Regulatorne agencije za komunikacije Bosne i Hercegovine za finansiranje druge faze digitalizacije. Službeni glasnik BiH.* 15/17.

Vlada Tuzlanskog kantona. *Odluka o utvrđivanju kriterija, uslova i postupka za raspodjelu sredstava sa potrošačke jedinice 11010022 – Mediji. Službene novine Tuzlanskog kantona.* 12/15.

LISTA INTERVIJUA

Mehmed Halilović, medijski stručnjak, Sarajevo, 24. 2. 2017.

Armin Mujkić, pomoćnik gradonačelnika, Zenica, 13.3.2017.

Jasna Kapetanović, direktorica RTV 7, Tuzla, 27.3.2017.

Vedada Baraković, profesorica žurnalistike, Filozofski fakultet u Tuzli, 27.3.2017.

Igor Vukajlović, Tender, Banja Luka, 19.4.2017.

Sandra Gojković Arbutina, urednica *Nezavisnih novina*, Banja Luka, 20.4.2017.

Siniša Vukelić, urednik portala CABITAL.ba, Banja Luka, 20.4.2017.

Službenici Agencije za privatizaciju FBIH, 11.4.2017.

Aida Zebo, stručna saradnica za javne nabavke i Narcisa Livnjak Borić, stručna saradnica za odnose s javnošću, Autoceste FBIH, 27.4.2017.

Mirsad Zulić, predsjednik Sindikalne produžnice RTV Bihać, 19.5.2017.

Enesa Hrustanović, direktorica RTV Bihać, 19. 5. 2017.

Mirsada Janjoš, rukovodilac Sektora za finansijsku reviziju, Ured za reviziju FBIH, 14.6.2017.

KONSULTIVNI SASTANCI

Odbor za obrazovanje, nauku, kulturu i informisanje, Narodna skupština Republike Srpske, 16.5.2017.

Komsija za saobraćaj i komunikacije, Predstavnički dom, Parlamentarna skupština BiH, 23.5.2017.

Odbor za informisanje, Predstavnički dom, Parlament Federacije BiH, 12.6.2017.

Radna grupa za izradu zakona o elektronskim medijima, Ministarstvo komunikacija i prometa BiH, 14. 6. 2017.

OSTALI IZVORI

Rato Rajak, gradonačelnik Rudog, pismena korespondencija, 24.2.2017.

Mirna Stanković Luković, novinarka, CRMA, pismena korespondencija, 30.3.2017.

Milanka Sudžum Papić, šefica Odsjeka za komunikacije, Ministarstvo komunikacija i prometa BiH, Parlamentarni seminar o nezavisnosti i nepristrasnosti medija, rasprava, 29.5.2017.

Helena Mandić, pomoćnik direktora za emitiranje, RAK, Parlamentarni seminar o nezavisnosti i nepristrasnosti medija, rasprava, 29.5.2017.

Momčilo Novaković, predsjedavajući Komisije za saobraćaj i komunikacije, Predstavnički dom, Parlamentarna skupština BiH, Parlamentarni seminar o nezavisnosti i nepristrasnosti medija, rasprava, 29.5.2017.

Ahmed Jalovčić, sekretar Komisije za saobraćaj i komunikacije, Parlamentarna skupština BiH, pismena korespondencija, 8. 6. 2017.

Mensur Begić, stručni savjetnik za informisanje, Kabinet premijera, Vlada TK, telefonski razgovor, 8. 6. 2017.

Dragana Jelić, sekretar Odbora za obrazovanje, nauku, kulturu i informisanje, Narodna skupština Republike Srpske, pismena korespondencija, 12. 6. 2017.